

TERMOMETROA LIBURUTEGIAK

Best-sellerrak mailegatzzen ditugu, gaztelaniaz

Hernani, Markina-Xemein eta Ziordia, euskararen ezagutza eta erabilera maila ezberdina duten hiru herritako liburutegietara gerturatu gara, eta errealitate bera aurkitu dugu hiruretan: umeei euskarazko liburuak hartzen dituzte, eta liburutegietan gehien kontsumitzen dutenek aldiz, 50 urtetik gorakoek, gaztelaniazkoak.

| MIKEL GARCIA IDIAKEZ |

M.G.I.

Hernaniko liburuzainak (erdian Raquel Gonzalez), haurren txokoa. Hernaniko liburutegian iaz mailegaturiko liburuen artean, 5.894 izan ziren euskaraz (mailegaturako irakurgai guztien %24), 18.264 gaztelaniaz eta 345 beste hizkuntzatan.

ZIORDIA SAKANAN DAGO (Nafarroa); bailara honetan %32,6 gai da euskaraz ongi hitz egiteko eta euskaraz dakitenen hiru laurdenak euskara erabiltzen duela dio. Herriko liburutegia umez bete ohi da eta euskarazko irakurgaiak aukeratzeko dituzte, Naiara Perkaz Gastesi liburuzainak kontatu digunez: “Euskaraz irakurtzera jotzen dute haurrek eta bestela ere, liburutegi-

rako haien erosten dudak guztia euskaraz da, beraz gaztelaniaz nahiko balute zaila izango lukete, baina B edo D ereduak ikasten dute eta gurasoek ere seme-alabak euskaraz irakurtzea nahi dute”. Helduen artean ordea, gaztelaniazko liburuen eskaera da nagusi, bereziki 50 urtetik gorakoek artean, eta horietatik gehienak, hain juxtu, liburutegia gehien erabiltzen

dutenak, 50 urtetik gorako emakumezkoak, “eta hemen adin hori dutenek ez dakite euskaraz”.

Berdin gertatzen da Markina-Xemeinen (Bizkaia): euskara hautatzen dute txikienek, erdarara jotzen dute adinean aurrera egin ahala, eta 50 urtetik gorakoek dira kontsumitzaile izarrak. Dena den, Markina-Xemeingo biztanleen %88 euskaraz hitz egiteko gai izateko

Umez bete ohi da Ziordiako liburutegia (irudian). “Euskaraz irakurtzera jotzen dute hurrek eta bestela ere, liburutegirako haientzat erosten dudan guztia euskaraz da. B edo D ereduak ikasten dute eta gurasoek ere seme-alabak euskaraz irakurtzea nahi dute”, diosku Naiara Perkaz Gastesi liburuzainak.

Harry Potter eta itzulpenen garrantzia

Haurrak gehienbat ikastetxean eskatutakoaren bila doaz Hernaniko liburutegira, beti ere euskaraz. Gaztetxoaren artean hasten da hizkuntzaren hautua banatzen: literatura jakin bat ekoizten da haientzat eta sarri modek baldintzatzen dute irakurgaia, zer esanik ez liburu horien filma egin badute, ikusi bestela banpiroen istorioek orain duten arrakasta. Kontua da modako liburu horiek gehiago itzultzen direla gaztelaniara, euskarara baino. Horregatik, nahiz eta bestsellerrak euskaratzearen kontrako ahotsak egon, Gonzalez inportanteak iruditzen zaizkio itzulpenak: “Lortuko genuke horrekin euskaraz irakurtzea? Bestsellerrak behintzat bai, Harry Potter-en liburuak dira adibidea. Gainerako hizkuntzetara bezain azkar itzuli ziren euskarara, eta irakurri egin ziren, liburutegian dauden Harry Potter-en euskarazko liburuak asko erabili dira, sumatzen da esku ugariatik pasa direla”.

nik –%57koa da euskararen kale erabilera–, gaztelania aukeratzeko duen herritar asko euskalduna dela berretsi digu Igor Idoeta liburuzainak: “Adibide bat: irakurleen txoko bi ditugu, euskarazkoa eta gaztelaniazkoa, bada, gaztelaniazkoan izena ematen dutenak euskaldunak dira. Euskarazko txokora idazleren bat ekartzen dugunean, gaztelaniazkoak ere animatzen dira solasaldira, agian zer edo zer irakurriko dute euskaraz, baina kosta egingen zaie, erdarara jo ohi dute”.

irakurtzen duena eta adibide garbia dugu: irakurleen gomendioekin osaturiko *Kuttunenak* irakurketagidan, deigarria da gehienek gaztelaniazko liburuak aholkatzen dituztela, baina horietako askok gomendioaren iruzkina euskaraz egiten duela”. Liburutegiak euskarazko irakurgaien gomendioak gaineratzen ditu gidan, orekatu aldera, “eta hala ere, proportzioa hirutik batekoa da gaztelaniaren alde”.

Hernanin %55,8 euskalduna da, %20,4 ia euskalduna eta kaleko erabilera %39,1koa da. Liburutegiko datu zehatzak ere baditu Gonzalezek: funtsa osatzen duten irakurgaietatik, “euskaraz kalera-tzen den gehiena hartzen dugun arren”, euskarazko lanak 11.846 dira, gaztelaniazkoak 33.619 eta beste hizkuntzatan 741. Iaz mailegaturiko liburuen artean, 5.894 izan ziren euskaraz (mailegatutako irakurgai guztien %24), 18.264 gaztelaniaz eta 345 beste hizkuntzatan. DVDen mailegatzean gauzak ez direla aldatzen azaldu digute liburuzainek eta horren erakusgarri dira Hernaniko datuak: iaz, liburuak ez diren maileguen artean 4.404 euskarazkoak ziren (%29), 10.035 gaztelaniaz eta 409 beste hizkuntzatan. Hutsune bat dute datuok: ez dute mailegatzailen adina kontuan hartzen, baina liburuzainak xehatu dizkigu haur, gazte eta helduen joerak.

“Irakurketa-gidan, deigarria da gehienek gaztelaniazko liburuak aholkatzen dituztela, baina gomendioaren iruzkina euskaraz egiten dutela”, kontatu digu Raquel Gonzalezek

Hernanin (Gipuzkoa) ere, euskaldunek gaztelaniaz irakurtzeko joera dute, Raquel Gonzalez liburuzainaren arabera: “Liburutegira datozen gehientsuenek badakite euskaraz, guk beti euskaraz egiten dugulako lehenengo hitza eta euskaraz erantzun ohi digute. Baina euskaldun asko daukagu erdaraz

Gazteen irakurgaia modek baldintzatzen dute sarri, zer esanik ez filma egin badute, eta modako liburu horiek gehiago itzultzen dira gaztelaniara, euskarara baino

Helduentzat ere balio du esandakoak, liburutegira gerturatzen diren gehienek salduenak irakurtzen dituztelako –erreserba zerrenda luzeak izaten dituzte liburuok– eta gehiena gaztelaniaz. Hernanin ere, 50 urtetik gorakoak dira erabiltzaile nagusiak, eta euskarara aiseago jotzen dute gazteagoek, 20-40 urte

artekoek, “ohituagoak baitaude euskaraz irakurtzera eta formakuntza ere euskaraz jaso dute”. Azkenik, euskara ikasleak ere hurbildu ohi dira, irakurgaien bila edota euskaraz antolatzen dituzten literatur solasaldietara. Hizkuntza Interesgu-nearen txokoa dute gainera, euskaraz ikasteko material dezenterekin (hiztegiak, gramatikak, metodoak, gidak...).

Zergatik?

Erdarazko irakurgaien eskaintza handiagoa izanagatik, euskaraz aniztasuna badela gogoratu du Igor Idoetak, eta garai batean euskarazko liburuak batez ere euskal literaturara mugatzen ziren arren gaur egun itzulpen ugari dagoela. Orduan, zergatik mailegatzen dute euskaldunek nagusiki erdaraz? Euskaraz irakurtzeko zailtasuna argudiatzen duenik bada, baina benetako arrazoa ohitura (falta) dela uste dute liburuzainek. “Euskaraz publikatzen dena erakargarria ez dela ere entzun izan dut, baina erdaraz irakurtzen duenak zabor pila bat irakurtzen du eta tarteka bitxikeriaren bat aurkituko du. Aitzakiak dira, ohitura bagenu euskaraz irakurriko genukeelako liburua, eta gero epaituko genuke txarra iruditu zaigun edo ez”, ondorioztatu du Gonzalezek.

Prentsa dute liburutegetan eta aipaturiko ohiturak aldatzen lagundu dezakete egunkari eta aldizkariak. Idoetak dio gaztelaniaz irakurtzeko joera duen jendea euskaraz leitzera ohitu duela *Hitza* egunkariak, etxean bertan ikusi baitu, amarekin. Gonzalez herriko egunkariaz mintzatu zaigu: “*Hernaniko Kronika* aparteko fenomeno da, euskaraz ez dakitenek ere begiratzen dutelako eta batzuk goiz-goiz etortzen dira liburutegetira *Hernaniko Kronika* hartzera baino ez”. Hala ere, *Diario de Noticias* eta *Berriaren* artean, lehengoa gailentzen da Ziordian, eta

Markina-Xemeingo liburutegetan (argazkian), *El Correo* da egunkari irakurriena. Hala ere, Igor Idoeta liburuzainaren hitzetan gaztelaniaz irakurtzeko joera duen jendea euskaraz leitzera ohitu du *Hitza* egunkariak.

El Correo (Markina-Xemeinen) eta *El Diario Vasco* (Hernanin) dira irakurrienak, nabarmen.

Joera orokor hauei aurre egin nahian, erakustokietan euskarazko liburuei leku berezia egiten saiatzen dira sarri liburuzainak, euskarazko nobedadeak bistaratzen edota liburu proposamenen karteletan erdararekiko oreka bilatzen. Markina-Xemeinen, irakurketa gomendioak egiten dituzte inguruko herriekin batera (Ermua, Iurreta, Durango, Ondarroa) eta gomendio gehienak euskaraz izan daitezten ahalegintzen dira. Hernanin, euskarazko liburuak baino proposatzen ez dituen gida-liburu bat kaleratzen dute, herriko euskara elkartearekin elkarlanean. Inprimakiak banatzen dituzte irakurleen artean eta horien gomendioak, euskarazkoak, *Hernaniko Kronika*n plazaratzen dituzte hilean behin, irakurlearen iruzkinarekin; “herritar gutxi animatu da oraingoz”.

Ipuin-kontaktak eta solasaldi literarioak izan ohi dira euskaraz aritzeko beste bi eremu, Markina-Xemeinen Peru Abarka album lehiaketa antolatzen dute, euskarazko literatura sustatzeko, eta euskaraz irakurtzeko zailtasunak argudiatzen dituztenentzat, irakurketa mailakatuaren gida atera du HABE Liburutegiak, euskal literaturako liburuen zailtasun maila adieraziz. “Oso baliagarria izango da literatura sailkatzeko eta asmoa da euskal narratibaren apalean liburuen zailtasun maila horren arabera markatzea, euskaraz trebatzen ari direnentzat lagungarri”, iragarri digu Gonzalezek. Aurrez aurreko aholkuak ere egiten dituzte liburuzainek, beti ere errazago herri txikietan eta ohiko bezeroekin sortzen den konfiantza giroan, baina azken finean, norberaren ohituren, gogoaren eta nahien esku dago hizkuntzaren hautua, liburutegetira eleberri bila goazenean. ■

Babeslea: IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

**Komunikazio
Elektronikoa**

IVAPen gomendioak web-orriak idazteko

